

Şubat 2025

Almanya Seçimleri Işığında Türkiye–Almanya ilişkileri

Prof. Dr. Zeynep Alemdar, EDAM Dış Politika Programı Direktörü

Dr. Yaşar Aydın, German Institute for International and Security Affairs

Almanya’da 23 Şubat’ta gerçekleşecek olan Federal Parlamento (*Bundestag*) seçimleri merakla bekleniyor. Almanya ve Türkiye’nin ekonomi ve savunma alanlarındaki derin ve çok boyutlu ilişkileri ve göç tarihiyle birbirleriyle bağlı oldukları kuşku götürmezken, önümüzdeki dönemde daha çok ikili ilişkiler bazında ilerleyecek olan uluslararası sistemde, Almanya seçiminin sonuçları ve ülkenin 2025 yılından itibaren kendisine nasıl bir yol çizeceği Türkiye’yi yakından ilgilendiriyor. Öte yandan, Almanya, Türkiye’nin Batı dünyası ve Avrupa Birliği ile ilişkilerinde de oldukça etkili bir aktör.

2024 yılının ikinci yarısından bu yana eyalet seçimlerine de yansıyan sağ ve sol radikalleşme, süregelen ekonomik sorunlar, küresel sistemin ve özellikle Trump sonrası dünyanın belirsizliği Almanya’da pek çok insanı kaygılandırıyor. Sosyal Demokrat Olaf Scholz başkanlığındaki koalisyon hükümetinin Amerikan seçimlerinin hemen ardından çökmesi tüm Avrupa’da da yankıya neden oldu. Zorlu bir koalisyon içinde ve Rusya’nın Ukrayna’yı işgali dönemine denk gelen Almanya Sosyal Demokrat Partisi (SPD), Birlik90/Yeşiller (BG90/Grüne) ve Hür Demokrat Parti’den (FDP) oluşan Trafik Lambası¹ Koalisyonu, FDP’li Maliye Bakanı Christian Lindner’in 7 Kasım’da görevden alınmasıyla² parlamentoda azınlık durumuna düştü. 16 Aralık’ta ise Almanya Federal Meclisi’nde yapılan oylamada Şansölye Olaf Scholz hükümeti güvenoyu alamayınca, ülkede erken seçim süreci başladı.³

“İlerleme Koalisyonu” olarak işbaşı yapan ve Scholz’un Başbakanlık Dairesi Başkanı Wolfgang Schmidt’in deyiimiyle “sevinçle” başlayan koalisyonun bu kadar sarsılmasının birbirine bağlı iki nedeni var. İlki, Rusya’nın Ukrayna’yı işgal etmesi. İkincisi ise, koalisyonun ortaklık belgesinde geniş yer alan ve Yeşiller ve Liberallerin vergi politikaları ve borçlanma konularında bir araya gelmesini sağlayan borç freni ilkesinin bir defaya mahsus olarak devre dışı bırakılması isteğinin Anayasa tarafından 2023 yılı Kasım ayında reddedilmesidir.⁴

¹ Almanya’da siyasi partiler medyada ve kamuoyunda kısaltmaların yanı sıra renklerle de tanımlanırlar – SPD Kırmızı, FDP Sarı, Birlik 90/Yeşiller ise doğal olarak Yeşil ile. Bu üç partinin oluşturduğu koalisyon hükümeti bundan dolayı «Trafik lambası koalisyonu» olarak adlandırılıyor.

² Lindner’in görevden alınması ve akabinde FDP’nin hükümetten çekilmesi sonrasında Şansölye Scholz görevinin başında kalmış, FDP’li bakanlardan boşalan koltuklara geçici görevlendirmeler yapılmıştı. SPD ve Yeşiller’in mecliste azınlık durumuna düşmesi, önemli yasaları geçiremeyecek olması nedeniyle erken seçime gitmek isteyen Scholz, erken seçimin yolunu açmak için mecliste güven oylamasına gitti. Ülke içinde ve uluslararası arenada «topal ördek» durumuna düşen Scholz, güven oylamasını kaybetmeyi kendisi de istiyordu. Alman Anayasası ve Federal Anayasa Mahkemesi kararları, bir hükümet krizinin yaşandığı hallerde ülkenin daha derin bir siyasi istikrarsızlığa evrilmesini önleyecek prosedürler öngörüyor. Bunlardan biri güven oylamasına gitmek.

³ Federal Meclis’teki güven oylamasında 733 milletvekilinden 394’ünün güven oyunu alamaması, Scholz azınlık hükümetini sonlandırdı.

⁴ Wolfgang Schmidt ile soru-cevap, Zeynep Alemdar, The New Institute, Hamburg, 8 Şubat 2025. Trafik Işığı Koalisyonu, pandemiyle mücadele için verilen kredileri 2022 yılında İklim Fonuna aktardı. Oysa CDU/CSU bu iklim önlemini 2008 yılında ekonomik kriz sonunda alınan borç freni ilkesine ihlal olarak gördü. CDU/CSU’nun bunu Anayasa mahkemesine götürmesi ve Anayasa mahkemesinin de aynı doğrultuda karar vermesi koalisyonun da sonunun başlangıcı oldu.

İdeolojik olarak savunma harcamalarının düşürülmesini savunan Yeşillerin hükümet ortağı ve dışişleri bakanlığı koltuğunda oturduğu bu koalisyon döneminde savunma harcamaları artırılarak Rusya'nın karşısında Ukrayna'ya önemli mali destek verildi. Ukrayna savaşı nedeniyle enerji fiyatlarının artışı, ayrıca Almanya'nın ABD ve Çin'in teknolojik gelişmelerine yetişemeyerek ihracat odaklı sanayisinin mukayeseli avantajının ve dolayısıyla dünya piyasalarındaki rekabet gücünün zayıflaması ülkedeki ekonomik durumu güçleştirdi.

Seçime gidilirken, Türkiye'yi ilgilendiren soruların başında, gücünü yitiren Almanya'nın seçim sonrası oluşacak yeni yönetiminin Türkiye ve ikili ilişkiler için ne tür fırsat pencereleri açabileceği ve ne tür riskleri barındırdığı geliyor. Karmaşık ikili ilişkileri analiz ederken iki soruya odaklanacağız: Seçim sonrası hangi partinin ağırlığında bir koalisyon hükümeti olası gözüküyor? Yeni hükümet döneminde Türk-Alman ilişkilerinin nasıl bir zemine oturacağını söyleyebiliriz?

Almanya Nasıl Bir Ortamda Seçimlere Gidiyor:

Göçmen Korkusu, Ekonomik Sorunlar ve Radikalleşme

Almanya'da seçimlerin erkene alınmasının ardından gündemi en çok meşgul eden konular göçmenler ve ekonomi oldu. 2011 yılında başlayan Suriye iç savaşının ardından kitlesel bir göç hareketiyle karşılaşan ve Angela Merkel yönetiminde diğer Avrupa ülkelerinden farklı bir politika uygulayarak ülkenin zayıflamış işgücüne eğitimli ve Arap Baharından kaçan yeni göçmenleri katan Almanya, bu politikaların sosyal ve kültürel sonuçlarını öngöremedi. Dönemin Şansölyesi Merkel, diğer Avrupa ülkelerinden ayrılan göç ve göçmen uyumu tarihi, İkinci Dünya Savaşı ve sonuçlarından da ders çıkarmış olmanın özgüveniyle ülke içinde yabancı düşmanlığıyla baş edebileceğini öngördü. Oysa günümüzdeki gibi sosyal medyanın kimlik politikalarını son derece etkilediği dünyada, Avrupa'da ve dünyanın pek çok yerinde yabancı ve göçmen düşmanlığı gibi sorunların araçsallaştırılması dalgasından Almanya da etkilendi. Üstüne üstlük ABD'de de Trump'ın yeniden başkan seçilerek Elon Musk'ın adeta sınırsız bir güce sahip olmasıyla Almanya'da oylarını bir süredir artırmakta olan aşırı sağ parti AfD yeni ve çok popüler bir destekleyici de buldu.

Özellikle 2024 yılının ikinci yarısında Almanya'da sağ radikalliğin yükselişini gözlemledik. Bu dönemde gerçekleşen üç eyalet parlamentosu seçimlerinden radikal sağcı, popülist milliyetçi *Almanya için Alternatif* (AfD) ve sol popülist *Sarah Wagenknecht Birliği* (BSW) partileri oylarını artırarak çıktılar. Örneğin AfD Saksonya eyaleti genelinde oyların yüzde 30,6'nı alarak Almanya Hristiyan Demokrat Birliği (CDU) partisi'nin (yüzde 31,9) ardından ikinci parti olmayı başarırken, Thüringen eyaleti genelinde ise oyların yüzde 32,8'ini alarak ve ikinci parti CDU'ya (23,6) 9 puan fark atarak

birinci parti olmayı başardı. Brandenburg’da ise oyların yüzde 29,2 sini alarak SPD’nin (yüzde 30,9) ardından ikinci parti olmayı başardı.

Daha önce girdiği Saksonya ve Thüringen seçimlerinde çift haneli seçim sonuçları elde eden Sarah Wagenknecht Birliği (BSW), Brandenburg eyaleti seçimlerinde de oyların yüzde 13,5’ünü almayı başardı. Böylece Thüringen ve Saksonya eyaletlerinin ardından Brandenburg’da da «kilit parti» konumunu elde etti.

Elon Musk’un 2025 Ocak ayı başında AfD lideri Alice Weidel ile yaptığı bir saatten uzun X çevrimiçi sohbeti, AfD’nin seçim kampanyalarına video- konferansla katılması, Trump’ın başkanlığa geliş töreni sırasında Hitler selamını andıran bir hareket yapmış olması Almanya’da pek çok insanı derinden endişelendiriyor. Tüm bunlar olurken, Almanya’nın farklı yerlerinde Müslüman ülkelerden gelenlerin yaptığı yılbaşı pazarına, kreşlere saldırıların baş göstermesi Almanya’da günlük hayatın alışıldığı kadar güvenli ve düzenli gitmeyebileceğinin sinyalini vermesi bakımından çok önemli. Güvensizliğin otoriter eğilimli siyasetçilere fırsat verdiğine dair zengin bir siyaset bilimi literatürü mevcut.⁵

Ancak Şubat ayının başında Almanların siyasi kültürünü göstermesi bakımından önemli başka bir gelişme daha oldu. Almanya’nın büyük şehirlerinde AfD ve AfD ile işbirliği yapmayacağını söylediği halde göçmenlerle ilgili bir kanun tasarısı için işbirliği yapan CDU/ CSU’ya karşı önemli protesto gösterileri düzenlendi.⁶

Almanya’da gündemin en önemli diğer maddesi ise ekonomi. GSYH 2024 yılı üçüncü çeyreğinde sadece yüzde 0,2 oranında büyüdü. İkinci çeyrekte ise yüzde 0,3 oranında küçülmüştü.⁷ Ülke, Covid-19 pandemisinin yol açtığı hasarları atlatmadan Ukrayna Savaşı’nın getirdiği enerji darboğazı ve yarattığı belirsizlikle karşılaştı. Rusya’dan doğalgaz alımının durdurulması enerji fiyatlarında artışa neden oldu. İklim değişikliği ile mücadelenin getirdiği maliyetler ve enflasyonla mücadele amacıyla Avrupa Merkez Bankası gösterge faizi artışına gidince, Alman ekonomisi içine girdiği durgunluğu bir türlü aşamadı. Özellikle enerji fiyatlarının artışı ve paralelinde teknolojik gelişmelerde ABD ve Çin’in gerisinde kalması ihracat odaklı Alman sanayiinin mukayeseli avantajının ve küresel piyasalardaki rekabet gücünün zayıflamasına yol açtı. Başta otomotiv sanayii olmak üzere ihracat sektörü ciddi sınamalarla karşı karşıya. Trump’ın seçim kampanyasında sıkça dillendirdiği ve iktidardaki ilk günlerinde de Kanada ve Meksika gibi çok yakın müttefiklerine karşı uygulamaktan çekinmeyeceğini

⁵ Feldman, Stanley and Karen Stenner, 2008, “Perceived Threat and Authoritarianism,” *Political Psychology*, 18:4, 4 Şubat 2025, Gelfand: “Authoritarian leaders thrive on fear” <https://www.theguardian.com/commentisfree/2020/jan/02/authoritarian-leaders-people-safe-voters>

⁶ Germany: Protesters decry CDU/CSU over AfD collaboration, <https://www.dw.com/en/germany-protesters-decry-cdu-csu-over-afd-collaboration/a-71483400>, 4 Şubat 2025.

⁷ DeStatis/Statistisches Bundesamt. 2024. “Bruttoinlandsprodukt: Ausführliche Ergebnisse zur Wirtschaftsleistung im 3. Quartal 2024” (GSYH: 2024’ün 3. çeyreğindeki ekonomik çıktıya ilişkin ayrıntılı sonuçlar), 438 no’lu basın açıklaması, 22.11.2024, <https://tinyurl.com/4m5jhmjs>, 7 Ocak 2025.

gösterdiği yüksek gümrük tariflerini Avrupa menşeli mallara da uygulaması, Almanya ekonomisini ciddi bir krize maruz bırakabilir.

Öte yandan, Almanya’da otomotiv sanayii teknolojik gelişmelere ayak uydurmakta zorlanıyor ve e-mobilite alanında Çin’in gerisine düşmüş durumda. Alman otomotiv endüstrisinin uluslararası piyasada rekabet gücünü koruyabilmesi için kendini yeniden şekillendirmesi, dijital, özerk ve e-mobilite çözümlerine hızlı bir geçiş yapması gerekiyor. Alman otomobil üreticileri ayrıca istihdam azaltma ve yatırımları yurt dışına kaydırma stratejisi de uyguluyorlar. Kârı, 2024 yılı üçüncü çeyreğinde yüzde 64 oranında gerileyen Volkswagen, Almanya’da üç üretim merkezini kapatmayı ve erken emeklilik yöntemiyle on binlerle ifade edilen istihdam tasarrufuna gitmeyi planlıyor.⁸ Daimler (Mercedes-Benz) hem çalışanların bir kısmını yeniden eğitmek, hem de değişik yöntemlerle maliyetleri düşürmeyi planlıyor. BMW’de bazı tesislerde iş gücünü azaltma yolunda gidiyor. 2024 yılının ilk yarısında bu büyük otomobil devlerinin karları yüzde 18 oranında geriledi.⁹ ABD’nin Avrupa menşeli mallara yüksek gümrük tarifesi uygulaması, bu krizi daha da derinleştirilebilir. Her hâlükârda Alman ihracat sektörünün dünya piyasalarındaki payının kısa ve – muhtemelen – orta vadede göreceli olarak gerileyeceği öngörülüyor.

Seçimlerin erkene alınması ve seçimlerden istikrarlı bir hükümetin çıkıp-çıkamayacağı sorusunun ve 2025 yılı bütçesinin meclisten geçmemiş olmasının yarattığı belirsizlik, söz konusu ekonomik durgunluğu uzatacak gibi gözüküyor. Örneğin, özellikle dar gelirli haneleri etkileyecek olan; çocuk parası (*Kindergeld*) artışının çok düşük kalması (250’den 255 avroya yükseltildi), tüm Almanya’da geçerli olan aylık toplu taşıma kartının (*Deutschlandticket*) fiyatının artışı (48 avrodan 58 avroya yükseltildi)¹⁰, ayrıca gıda fiyatlarındaki ve konut kiralardaki artış nedeniyle özel tüketim harcamaları da çok artmayacaktır.

Siyasi Partiler ve Koalisyon Olasılıkları

Alman Parlamentosunda seçimler öncesi, Şubat 2025 itibarıyla, 7 parti grubu/fraksiyonu bulunuyor: Almanya Hristiyan Demokrat Birliği (CDU) ve Hristiyan Sosyal Birliği (CSU) (196 milletvekili, birlikte tek bir fraksiyon oluşturuyorlar), Almanya Sosyal Demokrat Partisi (SPD, 207 milletvekili),

⁸ «Massiver Gewinnbruch bei Volkswagen» (Volkswagen’de büyük kâr düşüşü), *Tagesschau*, 30.10.2025, <https://tinyurl.com/mw4vathk>, 27 Ocak 2025; «VW will laut Betriebsrat mindestens drei Werke schließen» (Çalışma konseyine göre VW en az üç fabrikayı kapatmak istiyor), *Tagesschau*, 28.10.2025, <https://tinyurl.com/vzbauw3t>, 27 Ocak 2025.

⁹ «Gewinne der deutschen Autohersteller brechen ein» (Alman otomobil üreticilerinin kârları çöküyor), *Manager Magazin*, 23.8.2024; Lilli-Marie Hiltcher, «So tief stecken die deutschen Autobauer in der Krise» (Alman otomobil üreticileri işte bu denli derin bir krizin içinde), *Tagesschau*, 17.12.2024, <https://tinyurl.com/2p78j77t>; «Deutsche Autobauer in der Krise: Auch BMW meldet drastischen Gewinn-Einbruch» (Alman otomobil üreticileri krizde: BMW de karında ciddi düşüş bildirdi), *Business Insider*, 6.11.2024, <https://tinyurl.com/ebwxy2x>, 27 Ocak 2025.

¹⁰ <https://www.arbeitsagentur.de/news/kindergeld-kinderzuschlag-2025>, 8 Ocak 2025.
<https://int.bahn.de/en/faq/deutschlandticket-cost-new>, 8 Şubat 2025.

Hür Demokrat Parti (FDP, 90 milletvekili); Sol Parti (LİNKE, 28 milletvekili, fraksiyon statüsünü kaybetti, çalışmalarını grup statüsünde sürdürüyor), Birlik 90/Yeşiller (BG90/Grüne, 117 milletvekili), Sahra Wagenknecht Birliği (BSW, 10 milletvekili), Almanya İçin Alternatif partisi (AfD, 76 milletvekili) ve bağımsızlar (9 milletvekili).¹¹

Tahmin edileceği gibi, hükümeti güven oyu alamayan Sosyal Demokrat Parti SPD ve onun başbakan adayı Şansölye Scholz seçimlerin favorisi değil. Şubat 2025 itibarıyla, başbakanlık için en güçlü aday, Hıristiyan Demokrat Birliği lideri ve uzun yıllar iş dünyasında görev yapmış muhafazakâr hukukçu Friedrich Merz. Avukatlığı hiç bırakmamış olan Merz, iş hayatına 1986 yılında Bonn'daki Alman Kimya Endüstrisi Birliği'nde (VCI) danışman olarak başladı, 2005 yılından 2021 yılının sonuna kadar Mayer Brown LLP hukuk firmasında Kıdemli Danışman olarak çalıştı.¹²

Başbakan olma ihtimali oldukça zayıf olan diğer aday Habeck ise hali hazırda Ekonomi Bakanı ve Başbakan Vekili. Daha önce Schleswig-Holstein Eyalet Parlamentosunda Yeşiller Fraksiyonu Başkanlığı ve aynı eyalette Enerji, Tarım ve Çevre Bakanlığı yapmış olan Habeck, üniversite ve doktora eğitimi sonrasında profesyonel siyasete atılana dek yaşamını serbest yazarlıkla, çocuk kitapları yazarak ve İngilizceden çeviriler yaparak kazandı.¹³

Şansölye Scholz, Merz ve Habeck'e kıyasla daha deneyimli bir siyasetçi. İki kez eyalet parlamentosu ve bir kez de federal genel seçimi kazanmış bir lider. 17 yaşından bu yana siyasetin içinde; 1982–1988 yılları arasında SPD'nin gençlik örgütü olan Juso'ların (*Jungsozialisten*, genç sosyalistler) başkanlığını yaptı, 1987–1989 yılları arasında ise Uluslararası Sosyalist Gençlik Birliği (International Union of Socialists Youth) örgütünün ikinci başkanlığını üstlendi. 1980'li yılların sonlarından itibaren iş davalarında yüzlerce çalışana temsil eden Scholz, iki Almanya'nın birleşmesi sürecinde de özelleştirme kapsamına alınan işyerleriyle ilgili müzakerelerde birçok işyeri konseyine danışmanlık yaptı.¹⁴

Ocak 2025 başında yapılan bir ankete göre, Merz, yüzde 26 ile diğer başbakan adayı Habeck (yüzde 22) ve Şansölye Scholz'dan (yüzde 16) açık ara önde idi.¹⁵ 8 Şubat 2025 tarihli elimizdeki son ankete göre «Bu pazar günü genel seçim olsa oyunuzu hangi partiye verirdiniz?» sorusuna verilen cevapta CDU yüzde 29 ile birinci sırada. Onu sırasıyla yüzde 21 ile AfD, yüzde 16 ile SPD ve yüzde 12 oyla

¹¹ Deutscher Bundestag. « Sitzverteilung des 20. Deutschen Bundestages» (20'nci Alman Federal Meclisi'ndeki sandalye dağılımı), <https://tinyurl.com/mrkvx8d2>, 7 Ocak 2025.

¹² <https://www.friedrich-merz.de/>, 4 Şubat 2025.

¹³ Martin Nefzger. 2024. «Robert Habeck: Herkunft, Frau, Bücher – Der Grüne im Steckbrief» (Robert Habeck: özgeçmişi, eşi, kitapları – Yeşiller Partisi liderinin profili), *Berliner Morgenpost*, 8.11.2024, <https://tinyurl.com/y55bxx5s>, 7 Ocak 2025, <https://tinyurl.com/yh9nmru8>, 11 Ocak 2025.

¹⁴ Yaşar Aydın. 2021. «Almanya'nın yeni başbakanı Scholz: Kim, nasıl seçildi, neler yapabilir?» *Fikri Turu*, 26.11.2021.

¹⁵ Statista. 2025. «Wen würden Sie direkt zum Kanzler/zur Kanzlerin wählen?» (Şansölye olarak doğrudan kime oy verirdiniz?) 7.1.2025, <https://tinyurl.com/29xtkuke>, 7 Ocak 2025.

Yeşiller takip ediyor. FDP'nin oyları ise yüzde 4'lerde ve bu oranla meclis dışında kalıyor.¹⁶ Ancak bu oranlara rağmen birçok nedenden dolayı Merz'in başbakanlığına kesin gözüyle bakamıyoruz. Seçim sonrası Almanya Federal Meclisinde (Bundestag) beklenenden bambaşka bir tablo ile karşılaşabiliriz.

Senaryolar ve Türkiye Almanya İlişkilerine Olası Etkileri

Aşağıda önerdiğimiz dört senaryodan gerçekleşme olasılığı en yüksek olan ilki olsa da, hem Alman siyasetinin daha iyi tanımak ve anlamak, hem de belirsizliğin bu kadar yoğun olduğu bir dünyada tüm olasılıkları değerlendirmek bakımından, son iki senaryoya da yer verdik.

Senaryo 1: Merz başkanlığında Büyük Koalisyon

Gerçekleşmesi en olası senaryonun Merz başkanlığında, sosyal demokrat parti SPD'nin ortaklığında bir «büyük koalisyon» olduğu söylenebilir. Halihazırda Hristiyan Birlik (CDU/CSU) partilerinin seçmen desteği yüzde 30'larda, SPD'nin ise yüzde 16'larda. CDU/CSU ve SPD'nin oyların yaklaşık yüzde 47–48'yle parlamentoda salt çoğunluğu elde etmeleri olası. Bu senaryonun, Türkiye açısından en iyi iki senaryodan biri olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü iki partinin de – artı ve eksileri olmakla birlikte – Türkiye'ye karşı takındıkları pragmatik tutumlarının önümüzdeki dönemde iktidara geldikten sonra da devam edeceğini söyleyebiliriz.

CDU ve CSU partileri Türkiye'nin AB üyeliğine sıcak bakmıyorlar ve dolayısıyla da katılım müzakerelerinin yeniden canlandırılması gündemlerinde yer almıyor. Ancak, mecliste tek fraksiyon çatısı altında hareket edecek olan Hristiyan Birlik partileri Türkiye'nin jeostratejik öneminin ve Ortadoğu, Karadeniz ve Doğu Akdeniz Bölgesi'nde oynadığı ve oynayabileceği istikrar sağlayıcı ve barış yapıcı (peacemaker) rolün de bilincinde. Örneğin SPD'nin seçim programında Türkiye anılmazken, CDU/CSU'nun seçim programında Türkiye'nin hem AB hem de Almanya için önemine vurgu yapılıyor. Benzeri tespit Merz için de yapılabilir; Türkiye'nin öneminin bilincinde ve güvenlik alanında ortaklığı derinleştirme arzusunda.

Ayrıca, Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad'ın devrilmesinin ardından Orta Doğu'da barış için Avrupa'nın Türkiye ile daha yakın işbirliği yapması gerektiğini belirten CDU lideri Friedrich Merz, bu çağrısını şu şekilde gerekçelendirdi: «Rusya, Suriye'yi ve oradaki rejimi destekleyen bir güçtü, ancak zayıfladı. Türkiye ise güçlendi ve artık Orta Doğu'da daha büyük bir rol oynayacak. Bu bölgeye siyasi barış getirebilmek için Türkiye ile yakın çalışmalıyız.» Dolayısıyla, Türkiye'ye yönelik gerilimleri azaltma ve diyalog kurma çabası içinde olacağı öngörülebilir.

¹⁶ Bkz. «Sonntagsfrage Bundestagswahl» (Pazar Anketi Federal Meclis Seçimleri), <https://www.wahlrecht.de/umfragen/>, 9 Şubat 2025.

SPD'ye gelince; parti örgütü Türkiye'deki yapıdan duyduğu rahatsızlığı dillendiriyor ve AB üyeliği konusunda ilerleme imkanını görmüyor. Türkiye'de demokratik bir reform süreci başlamadıkça bu yaklaşımın devam edeceğini çok kez Türk tarafına ilettiler. Ancak SPD yine de Türkiye ile diyalogun canlı tutulmasından yana. Ayrıca, parti çok sayıda Türk kökenli üyeye, yerel ve eyalet meclislerinde ve federal parlamentoda çok sayıda Türk milletvekiline sahip. Geçen yıl SPD liderliğindeki hükümet çifte vatandaşlığı olanaklı kılarak Türklerin önemli bir beklentisini gerçekleştirmiş oldu.

Şansölye Scholz başbakanlığı sırasında Türkiye'ye karşı hayli pragmatik bir siyaset izledi. En son Türkiye ziyaretinde, Erdoğan ile İstanbul'daki görüşmesi sonrasında iki ülke arasında özellikle Orta Doğu konusunda görüş ayrılıklarının olduğuna işaret etmekle birlikte, ikili ilişkileri geliştirmenin ve birçok alanda iş birliği yapılmasının önünde engel olmadığını da altını çizmiş, işbirliği yapma arzusunu dile getirmişti.¹⁷ Scholz, Cumhurbaşkanı Erdoğan'la yaptığı görüşmenin ardından NATO ortağı Türkiye'nin Almanya'dan silah, cephane ve askeri teçhizat ithalatının «doğal bir mesele» olduğunu söylemiş, Türkiye'ye Eurofighter jetlerinin satılması fikrine açık olduğunu ifade etmişti.

Büyük Koalisyon bağlamında netameli konular da şüphesiz mevcut. Göç konusunda CDU/CSU, SPD'ye göre daha katı bir yaklaşımı – buna göç ve mülteci alımının durdurulması, aile birleşiminin sınırlandırılması, sınırların kapatılması da dahil – savunuyor. Merz'in, vatandaşlık yasasının yeniden değiştirilerek çifte vatandaşlığın tekrar kaldırılması gerektiği yönündeki açıklaması, bazı durumlarda göçmen kökenli Almanların vatandaşlıklarının geri alınmasını savunması Almanya Türk Toplumu ve Türkiye ile potansiyel gerilim noktalarını içeriyor. Ancak SPD'nin hükümette yer alması bu tür yaklaşımları dengeleyecektir. SPD sistematik sınır dışı uygulamalarına ve sınır kontrollerinin yaygınlaştırılmasına karşı çıkıyor.

Türkiye'yi ilgilendiren bir başka konu başlığı ise çevre ve iklimin korunması ve yeşil dönüşüm. Bu konuda SPD, iklim hedefleri bağlamında sera gazı emisyonlarını azaltmayı, otoyollarında hız sınırlamasını ve sanayinin karbonsuzlaştırılması hedefi bağlamında ise karbonsuz üretim yapan şirketlere mali destek vadediyor. İklimi koruma uygulamalarının sosyal adaletsizliğe yol açmaması için ise özellikle düşük gelirli için bir «iklim parası» uygulamasından yana.¹⁸ Hristiyan Birlik partileri CDU/ CSU ise 2045 yılına kadar iklim nötrlüğü hedefine bağlı olarak güçlü bir ekonomi oluşturulmasını, bunun için de elektrik fiyatlarını düşürmeyi, enerji şebekelerinin genişletilmesini,

¹⁷ ARD. «Deutliche Differenzen beim Thema Nahost» (Orta Doğu konusunda net farklılıklar) (Tagesschau), 19.10.2024, <https://tinyurl.com/3enwm5rb>, 11 Ocak 2025.

¹⁸ «İklim parası», iklimin daha fazla korunması için kamu desteğini güçlendirmek amacıyla CO₂ vergilendirmesinden elde edilen gelirin tüm vatandaşlara toplu olarak dağıtılmasıdır. SPD ise bu gelirin dar gelirliye dağıtılmasından yana. Bkz. «Sozialer Klimaschutz/Positionspapier der SPD-Bundestagsfraktion» (Sosyal Yaklaşımlı İklim Koruması/SPDParlamento Grubunun Politika Belgesi), <https://tinyurl.com/2ufkfcyz>, 9 Ocak 2025 ve Jan Zimmermann, «Kommt das Klimageld doch noch?» (İklim parası nihayet geliyor mu?), Tagesschau/ARD, 17.1.2025, <https://tinyurl.com/4uecym4p>, 9 Ocak 2025.

enerjiyi daha ucuz hale getirmeyi vadediyor. Bir başka vaadi ise rüzgâr, güneş, biokütle ve jeotermal gibi çeşitli enerji kaynaklarına ağırlık vermek. İki partinin de çevre ve iklim konusundaki politika ve vaatlerinin Türkiye'nin ekonomisini Avrupa Yeşil Mutabakatı ile uyumlu hale getirme çabasıyla örtüştüğü söylenebilir.

Güvenlik politikalarına gelince; SPD, Ukrayna'ya mali, insani ve askeri desteğin devamından yana olmakla birlikte, «Taurus» seyir füzeleri yollamayı reddediyor. NATO içindeki Avrupa Savunma Birliği'ni güçlendirmeyi hedefleyen SPD, savunma harcamalarının GSYİH'nın en az yüzde iki olmasından yana ve esnek ve gönüllü bir askerlik sistemini savunuyor.

CDU/ CSU ise Ukrayna'ya mali ve askeri desteğin devam etmesinden yana. Rusya'ya karşı ise yaptırımları ve Ukrayna için bir AB perspektifini savunuyor. Transatlantik ortaklığı derinleştirip, Fransa ve Polonya ile ilişkileri güçlendirmeyi hedefleyen Hristiyan Birlik partileri, İsrail'in özel olarak desteklenmesini, Filistin meselesinde ise iki devletli bir çözümü teşvik ettiğini iddia ediyor. CDU/ CSU, savunma politikalarında ise, NATO'nun yüzde iki hedefini savunurken, zorunlu askerlik hizmetine, daha güçlü bir Avrupa savunma kapasitesine ve nükleer enerjiye dönüşü destekliyor.

Senaryo 2: Jamaika Koalisyonu

Friedrich Merz başkanlığında, CDU/CSU öncülüğünde ve FDP ile Yeşillerin katılımında bir hükümet ortaklığı, üç partinin amblemlerinin Jamaika ulusal bayrağının renklerinden oluşması nedeniyle kamuoyunda Jamaika Koalisyonu olarak adlandırılıyor. Bu senaryonun gerçekleşmesinin önünde iki engel var. Birincisi FDP'nin oy oranının anketlerde meclise girmek için zorunlu olan yüzde beş oranının altında çıkması. İkincisi FDP'nin yüzde beşlik barajı aşması durumunda dahi bu üç partinin oylarının mecliste çoğunluğu elde edecek seviyenin altında kalma olasılığı. CDU/CSU'nun oylarının yüzde 30'un üzerinde olması, Yeşillerin ise yüzde 16'lara ulaşması ve FDP ile Sol Parti ve BSW'den birinin meclis dışında kalması durumunda Jamaika Koalisyonu gerçekleşmese de, Hristiyan Birlik partileri ve Yeşiller büyük olasılıkla mecliste salt çoğunluğu elde edebilirler.

Türkiye'ye karşı daha eleştirel bir yaklaşım içinde olagelmış olan Yeşiller, son yıllarda Türkiye'ye yönelttiği sert eleştiriler, 2016 yılında Ermeni tasarısında oynadığı aktif rol ve eski genel başkanları ve mevcut Tarım ve Beslenme Bakanı Cem Özdemir ile Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan arasındaki polemiklerle Türkiye kamuoyunun dikkatini çekmişti. Ancak bu partinin de önümüzdeki dönemde daha pragmatik bir tavır içinde olacağını öngörebiliriz. Bunun önemli bir nişanesi olarak, Dışişleri Bakanı Annalena Baerbock'un (Yeşiller) Suriye'nin kuzeyindeki Kürtlerin silahsızlandırılması ve ülkenin iç güvenlik yapılarına dahil edilmesi gerektiği konusunda Türkiye ile hemfikir olduğu yönündeki açıklamasıdır. Baerbock ve Türkiye Dışişleri Bakanı Hakan Fidan arasında Ankara'da yapılan istişarelerin bu yönde sonuçlandığını aktaran Alman medyası, Alman Dışişleri Bakanı Baerbock'un daha sonra Fidan'ın olmadığı bir basın brifinginde de Suriye'nin kuzeyinin Türkiye'nin

güvenliği için bir tehdit oluşturmaması gerektiğini yönündeki açıklaması, Yeşillerin Türkiye ile ilişkilerde güvenlik iş birliğine daha açık bir noktaya geldikleri şeklinde yorumlanmalıdır.¹⁹

Senaryo 3: Scholz başkanlığında Sol-Yeşil-Sosyalist Koalisyon

«Sol-Yeşil-Sosyalist» koalisyonu, mevcut koşullarda gerçekleşme olasılığı en düşük senaryo. Bu senaryonun gerçekleşmesi için, SPD'nin birinci parti olması, Hristiyan Birlik partilerinin ise mesliste çoğunluğu elde etmelerine rağmen Yeşiller'i Merz başkanlığındaki bir koalisyona ikna edememeleri, birde Merz'in de AfD ile hükümet kurmaya yanaşmaması gerekiyor. Ayrıca, Sol Parti ya da BSW'nin oy oranlarının yüzde 10 civarına yakın olması gerekmektedir. Görüldüğü gibi Scholz'un başbakan olabilmesi birçok faktöre, gerçekleşme olasılığı düşük bir gelişmeye bağlı. Böyle bir hükümet, iş çevreleri tarafından onaylanacak bir seçenek de değildir. Ayrıca, bu hükümetin mevcut dönemde dağılan Trafik Lambası koalisyonundan daha uyumsuz bir yönetim sergilemesi olasıdır, çünkü bu üç parti kritik meselelerde farklı görüşlere sahiptir.

Örneğin, Yeşiller Ukrayna'ya kapsamlı bir destek verilmesini savunmakta ve Avrupa'nın savunma kapasitesini NATO içinde güçlendirmeyi hedeflemektedir. Dış politikada çok kutuplu bir dünya düzeninde Birleşmiş Milletleri güçlendirmeyi ve Nükleer Silahların Yayılmasını Engelleme Anlaşması'nı etkinleştirmeyi amaçlamaktadırlar. Gelecek vizyonları ise, kendi anayasasına sahip bir federal Avrupa Cumhuriyeti kurmaktır. Diğer taraftan, Sol Parti silahlı çatışmaların diplomatik yollarla çözülmesini savunmakta ve Alman silahlı kuvvetleri Bundeswehr'in yurtdışındaki görevlerinden çekilerek sadece savunma odaklı bir orduya dönüştürülmesini istemektedir. Zorunlu askerliği reddeden Sol Parti, NATO'nun işbirliği içinde bir güvenlik politikası için uygun olmadığına inanmakta ve orta vadede Rusya ve Türkiye'nin de dahil olacağı yeni bir Avrupa güvenlik mimarisi önermektedir. Ayrıca, ABD'nin orta menzilli füzelerinin Almanya'ya yerleştirilmesine karşı çıkmaktadır. BSW ise, barışçıl bir politika izleme gerekçesiyle Ukrayna ve İsrail'e silah sevkiyatlarının sonlandırılmasını talep etmekte ve uluslararası çatışmalarda diplomatik çözüm arayışını savunmaktadır. BSW, Bundeswehr'in sadece savunma odaklı bir orduya dönüştürülmesini desteklemekte ve NATO'nun yüzde 2 hedefi gibi kota uygulamalarına karşı çıkmaktadır.

Göç konusunda ise, Yeşiller Almanya'yı bir göçmen ülkesi olarak görmekte ve insan odaklı, aynı zamanda güvenlik ihtiyaçlarını da karşılayan pragmatik bir göç politikası savunmaktadır. Parti, sığınma hakkına ve Cenevre Mülteci Sözleşmesi'ne bağlı kalınmasını, hızlı süreçler ve adil aile birleşimi düzenlemeleri yapılmasını önermektedir. Ayrıca, suçluların hızlı bir şekilde geri gönderilmesini savunmaktadır. Sol Parti ise geri gönderimleri, suçlular dahil olmak üzere reddetmekte ve sığınmacılara başından itibaren çalışma hakkı tanınmasını istemektedir. Beş yıl sonra vatandaşlık hakkı ve sürekli

¹⁹ «Baerbock fordert Entwaffnung von kurdischen Rebellen» (Baerbock Kürtlerin silahsızlandırılması çağrısında bulundu), Tagesschau/ARD, 20.12.2024, <https://tinyurl.com/3v5wvbpz>, 9 Ocak 2025.

ikamet hakkı gibi düzenlemeleri savunmaktadır. Göçmenlik hakkının köken veya ekonomik kriterlere göre değil, evrensel değerlere göre düzenlenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca Avrupa Birliği Sınır Ajansı Frontex'in kaldırılması ve yerine bir deniz kurtarma programı kurulmasını savunmaktadır. Sığınma başvurularının doğrudan AB dış sınırlarında yapılması gerektiğini de belirtmektedir. BSW ise göçün sosyal sistemleri ve toplumu aşırı derecede zorladığını savunarak sınırlandırılmasını talep etmektedir. Güvenli üçüncü ülkelerden gelenlerin sığınma veya sosyal yardımlara hakkı olmamasını ve korunma statüsü olmayan herkesin hızlıca ülkeden çıkarılması gerektiğini savunmaktadır. Suçlular için geri gönderme konusunda istisna yapılmamalıdır, yalnızca ölüm cezası riski taşıyan ülkeler için istisnalar olabilir. BSW, ortak bir Avrupa göç politikası ve denizler için kurtarma-destekleme projesini desteklemekle birlikte, üçüncü ülkelerde sığınma başvurularını reddetmektedir.

Senaryo 4: Scholz başkanlığında Büyük Koalisyon

Gerçekleşme olasılığı hayli zayıf olmakla birlikte, Türkiye ve Türkiye – Alman ilişkileri açısından istikrar getirecek bu senaryoda SPD'nin liderliğinde büyük bir koalisyon oluşturulur. Çünkü SPD'nin Türkiye'ye bakışı, demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğü gibi konularda daha eleştirel olsa da SPD Türkiye'ye ve Türkiye'nin AB ile ilişkilerine Hristiyan Birlik partileri kadar medeniyetçi, kültürcü ve ötekileştirici bir prizmadan bakmamaktadır. Bu senaryoda Türkiye ile Almanya arasında ciddi kırılmalar – ne olumsuzluklar ne de ileriye dönük atılımlar – beklenmemelidir.

Türkiye – Almanya İlişkileri Üzerine Bazı Öngörüler

Scholz hükümetinin işbaşında olduğu, geride bıraktığımız üç yılın hem Türkiye hem de Almanya'daki Türkler açısından olumlu bir zaman dilimi olduğu söylenebilir. Gerçekleşme olasılığı en güçlü senaryo bağlamında, Merz'in başkanlığındaki bir büyük koalisyon hükümetinde Türkiye – Alman ilişkilerinin önümüzdeki dönemde de pragmatik bir çerçevede ve iş birliği içinde seyredeceğini ileri sürebiliriz.

Almanya gibi güçlü devlet ve dış politika teamüllerine sahip bir ülkenin, bir hükümet değişikliği ile Türkiye politikası temelden değişmeyecektir. Ancak belirsizlikler çağında Türkiye-Almanya ilişkilerini düşünürken üç ana alana yoğunlaşarak ne gibi adımların önemli olduğunu ve politikaları oluştururken nerelere dikkat edilmesi gerektiğini hatırlamak iyi olacaktır.

Türkiye tarafından göz önünde bulundurulması gereken bir başka konu ise, AB'nin Türkiye ile ilişkilerinin seyrini – AB'nin en güçlü ülkesi olsa da – Almanya'nın tek başına belirleyemeyecek olmasıdır.

Ekonomik ilişkiler ve Gümrük Birliği

Önümüzdeki dönemde de ekonomik ilişkiler – ticaret, yatırımlar, ortaklıklar ve işbirlikleri – Türkiye ile Almanya arasındaki ilişkilerin en önemli taşıyıcı sütunlarından birini oluşturacaktır. Almanya, Türkiye'nin en büyük ihracat ortağıdır; Türkiye toplam ihracatının yüzde 8,7'sini Almanya'ya yapmaktadır, Almanya'nın toplam ithalatındaki payı ise yalnızca yüzde 1,7'dir.²⁰ Alman ve Türk şirketleri, ikili ticaret ve yatırımların yanı sıra ulus ötesi iş birliklerinde de genişlemeyi sürdürmektedir. Siemens, Mercedes Benz, Hugo Boss, TUI, SunExpress gibi büyük Alman şirketleri uzun yıllardır Türkiye'de faaliyet göstermektedir. Öte yandan, Egetürk, Türk Hava Yolları ve Gazi gibi Türk şirketleri de Almanya ekonomisinde kalıcı etkiler bırakmaktadır.²¹

Almanya'da, bir kısmı Türk, bir kısmı ise Alman vatandaşı olan yaklaşık 75.000 girişimci, 375.000 kişiye istihdam sağlamakta ve yıllık yaklaşık 35 milyar avro ciro yapmaktadır. Türkiye'de ise 8.000'den fazla Alman ve Alman sermayeli Türk şirketi faaliyet göstermektedir.²² Son yıllarda, Türk ve Alman şirketleri bir dizi kurumsal iş birliği platformu da oluşturmuştur. Örneğin, 2013 yılında kurulan Alman-Türk Ortak Ekonomi ve Ticaret Komisyonu (JETCO), Ekim 2023'te Federal Ekonomi ve İklim Koruma Bakanı Robert Habeck'in ziyareti sırasında yıllık toplantısını düzenlenmiştir.²³

2012'de kurulan Alman-Türk Enerji Forumu da yenilenebilir enerjiler, enerji verimliliği ve elektrik dağıtım şebekeleri gibi konulara odaklanmaktadır. Almanya, Türkiye'ye Uluslararası İklim Girişimi (IKI) kapsamında teknik yardım ve toplam 10 milyar tutarında bir mali fon sağlamaktadır.²⁴ Son yıllarda Türkiye ile Almanya arasındaki ikili ticaret hacmi hızla artarak 2023'te 49,8 milyar ABD dolarıyla rekor bir seviyeye ulaşmıştır. Türkiye'nin Almanya'ya ihracatı bir önceki yıla göre yüzde 25 artarak 21,1 milyar ABD doları olmuşken, Almanya'dan ithalatı yüzde 33 artarak 28,7 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Türkiye'nin Almanya'ya olan başlıca ihraç ürünleri sırasıyla makine, tekstil, taşıt ve metallerden oluşmaktadır.²⁵

²⁰ Aydın, Yaşar/Bastian, Jens/ Schneider, Maximiliane. 2024. *Visualising the Dynamics and Potential of Economic Relations between Germany and Turkey: Flourishing trade, investment and transnational relations promise further synergies for both countries*, CATS Network (Berlin: Stiftung Wissenschaft und Politik), <https://tinyurl.com/46sk27ub>, 7 Ocak 2025.

²¹ Aydın, Yaşar/Bastian, Jens/ Schneider, Maximiliane. 2024. *Visualising the Dynamics and Potential of Economic Relations between Germany and Turkey: Flourishing trade, investment and transnational relations promise further synergies for both countries*, CATS Network (Berlin: Stiftung Wissenschaft und Politik), <https://tinyurl.com/46sk27ub>, 7 Ocak 2025.

²² İbidem.

²³ Bundesministerium für Wirtschaft und Klimaschutz. 2023. "Federal Bakan Habeck Türkiye'ye gidiyor" (Almanca), Basın Açıklaması, 25.10.2023, <https://tinyurl.com/4ysbxr95>, 7 Ocak 2025.

²⁴ «Turkish German Cooperation for integrated Climate and Biodiversity Action», *IKI – International Climate Initiative*, <https://tinyurl.com/4n2cwpt6>, 9 Ocak 2025.

²⁵ Bkz. Aydın, Yaşar/Bastian, Jens/ Schneider, Maximiliane. 2024

Ticari ilişkilerin, yatırımların ve ortaklıkların seyri, iki ülke ekonomilerinin karşılaştıkları sınamalar ve ihtiyaçları ve aktörlerin açıklamalarından hareketle ekonomik ilişkilerin önümüzdeki dönemde de artarak süreceğini ileri sürebiliriz. ABD başkanı Donald Trump yönetiminin AB malları için gümrük vergilerini artırması, Türkiye ile AB ülkeleri, dolayısıyla da Almanya arasındaki ticarete olumlu yansıtacağı tahmin edilebilir. Ancak Almanya'daki ekonomik durgunluğun da hesaba katılması gerekir.

Savunma Sanayii ve Askeri İlişkileri

Önümüzdeki dönemde ikili ilişkilerin bir başka ağırlık noktası güvenlik alanındaki işbirliği olacaktır. Türkiye 1960'ların ortalarından itibaren Alman silahlarının en büyük alıcılarından biri olmuş, hatta 1970'li yılların sonundan 2000 yılına kadar neredeyse her yıl ilk beş alıcı ülke arasında yer almıştır.²⁶ Ancak 1980'ler sonrasında, özellikle de Soğuk Savaş'ın ardından silah ticaretinde ciddi gerilimler yaşanmış, Almanya, Türkiye'ye, sattığı silahların uluslararası anlaşmalara aykırı şekilde kullandığını ileri sürerek, silah ihracatını kısıtlamıştır.

Almanya, son olarak 15 Temmuz darbe girişimi ve Türk Silahlı Kuvvetleri'nin ilk Suriye operasyonu, Fırat Kalkanı Harekâtı sonrasında Türkiye'ye silah ve askeri teçhizat ihracatına – NATO savunma projelerini dışarda tutarak – kısıtlama getirmişti. Ancak Ukrayna savaşı ve Ortadoğu'daki istikrarsızlıklar Türkiye'nin bölgedeki önemini yeniden göz önüne getirince Scholz hükümeti, geçtiğimiz yıl Türkiye'ye büyük çaplı silah ihracatına izin verdi. Bu ihracata, Türk donanması için 100 uçaksavar füzesi ve torpido ile Türk denizaltılarının ve firkateynlerinin modernizasyonu için büyük çaplı malzeme paketleri de dahil idi.²⁷

Öte yandan, Türkiye'nin son yıllarda savunma sanayindeki atakları, Alman savunma şirketlerinin Türkiye'nin SİHA üretme kapasitesine ve Türk savunma sanayisine teknoloji transferi konusunda ilgi göstermesine neden oldu.

Dolayısıyla, Ortadoğu ve Ukrayna'da süregelen çatışmaların gölgesinde, Türkiye ve Almanya'nın savunma ve güvenlik konularında ilişkilerinin artacağını öngörmek mümkündür. Ancak gerek Trump'ın gerekse Trump'ın davranışları karşısında yeni stratejiler geliştirmesi gereken NATO'nun iki çatışma alanında da önceliklerinin dikkatle izlenmesi gerekmektedir. Trump'ın son zamanlarda yaptığı yorumlarla Gazze'nin Filistinliler için önemini anlamak bir yana bir tatil beldesi gibi algıladığının ortaya çıkması, şimdiye kadar uluslararası arenada da Filistinlilerin en güçlü destekçilerden biri olarak

²⁶ «Deutsche U-Bootlieferungen» (Alman denizaltı teslimatları), *Bundeszentrale für politische Bildung*, <https://tinyurl.com/nhetnh3>, 9 Ocak 2025; Richard A. Fuchs, «Deutschlands Rüstungsexporte in der Kritik», *Deutsche Welle*, 24.1.2018, <https://tinyurl.com/y2y7tdtdh>, 9 Ocak 2025.

²⁷ Matthias Gebauer, «Ampelregierung genehmigt wieder Waffenexporte in die Türkei» (Trafik lambası hükümeti Türkiye'ye silah ihracatına yeniden izin verdi), *Der Spiegel*, 6.10.2024, <https://tinyurl.com/mr3t5vd7>, 9 Ocak 2025.

görülen Türkiye'nin bu söylemlere karşılık nasıl ve ne düzeyde tepki vereceği önemlidir. Aynı şekilde, geçmişte Türkiye ile Almanya arasındaki savunma anlaşmalarının sekteye uğramasına neden olan Almanya'nın Kürt sorununa yaklaşımı ve Türkiye'nin Almanya menşeli silahları ülkenin güneydoğusundaki operasyonlarda kullanmasına karşı çıkışı olmuştur. Türkiye NATO üyesi olması sayesinde güvenlik bakımından Batı'nın çok önemli bir ortağı olsa da, savunma sanayi anlaşmaları ülkelerin ikili ilişkilerine bağlı olduğundan, Almanya'daki yönetimin koalisyon ortaklarının Türkiye ile savunma sanayi ticaretine nasıl bakacağı önemlidir. Öte yandan, Trump nedeniyle NATO ülkelerinin savunma harcamalarını artırması gerektiğinden Türkiye savunma sanayiinin farklı NATO ülkeleriyle ticareti arttırması da beklenmektedir.

CDU/CSU adayı Merz'in, SPD lideri Schulz'a göre ikili ilişkilere daha ziyade ekonomik çıkarlar üzerinden bakması bekleneceğinden önümüzdeki dönemde, Suriye'de özellikle Kürt sorunu konusunda beklenmedik bir gelişme yaşanmaması halinde Türkiye-Almanya ilişkilerinin savunma alanında da gelişeceği söylenebilir.

Göç, Mültecilik ve Vatandaşlık

Almanya'da, 3 milyondan fazla yerleşik Türk bulunmakta ve 2022 verilerine göre bu Türklerin 1,48 milyonu Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığındadır.²⁸ Buna ek olarak, Almanya'daki yarım milyondan fazla Türk çifte vatandaşlığa sahiptir (2021 verileri).²⁹ Almanya, 2015 yılı sonrasında sürekli artan sayıda sağlıktan bilişime farklı sektörlerde çalışan, yüksek vasıflı ve iyi eğitilmiş yeni bir Türk göçmen dalgasıyla karşı karşıya kalmıştır. Öyle ki Türkiye'den Almanya'ya resmi yollarla gelenlerin 2014 yılında 27.805 iken, bu sayı 2015 yılında 32.685'e çıkmış, 2023'de ise 126.487'ye ulaşmıştır.³⁰

Almanya'daki Türkiye diasporası, iki ülke arasında bir köprü işlevi görmekle yanı sıra zaman zaman diplomatik gerilimlere de yol açmıştır. Örneğin, Türkiye'deki seçim dönemlerinde Türk milletvekili adaylarının Almanya'da propaganda yapma isteği ve Diyanet'e bağlı DİTİB'in bazı uygulamaları,³¹ Almanya medyasının gündemine taşınmış, sert eleştirilere konu olmuştur.³² Gelecek dönemde ikili ilişkilerde soğukluğa yol açabilecek iki mesele öne çıkmaktadır: Birincisi, Hristiyan Birlik partilerinin

²⁸ Bundesministerium des Innern und für Heimat & Bundesamt für Migration und Flüchtlinge. 2024. «Migrationsbericht der Bundesregierung 2022» (Federal Hükümetin Göç Raporu 2022) Berlin, Nürnberg, <https://tinyurl.com/mtjpwjy>, 7 Ocak 2025.

²⁹ Bundesministerium des Innern und für Heimat & Bundesamt für Migration und Flüchtlinge. 2022. Migrationsbericht der Bundesregierung 2020 (Federal Hükümetin Göç Raporu 2020). Berlin, Nürnberg, <https://tinyurl.com/mrxrxctu>, 7 Ocak 2025.

³⁰ Bundesministerium des Innern und für Heimat & Bundesamt für Migration und Flüchtlinge. 2025. «Migrationsbericht der Bundesregierung 2023» (Federal Hükümetin Göç Raporu 2023). Berlin, Nürnberg, <https://tinyurl.com/7wptn5mh>, 9 Ocak 2025.

³¹ Bu konuda daha detaylı bilgi için bkz. Yaşar Aydın, «Turkey's Diaspora Policy and the "DİTİB" Challenge», *Turkeyscope*, Vol. 3, No. 8, 15 Mayıs 2019, <https://tinyurl.com/y3np7fx9>, 9 Ocak 2025.

³² Türkiye-Almanya ilişkilerinin özellikle 2005-2021 yılları arasındaki seyri ve netameli konular için Alemdar, Zeynep. 2021. "Türkiye-Almanya İlişkilerinin Siyasal Zeminini: İşbirliğinin Mevcut Durumu ve Geleceği," EDAM Dış Politika ve Güvenlik Notları, https://edam.org.tr/wp-content/uploads/2021/03/201201_FNF-Alemdar-TUR.pdf, 6 Ocak 2025.

seçim programında yer alan, çifte vatandaşlık hakkının yeniden kaldırılması önerisi ve iktidara gelmeleri durumunda bu yönde adım atma planları. İkincisi ise Merz başkanlığındaki bir hükümetin daha katı bir göç ve mültecilik politikası izlemesi ve bu bağlamda Türkiye ile, Türkiye'yi bir göç deposu olarak tutma amacı güden bir işbirliği yapmak istemesi.

Almanya'da yerleşik Türklerin tek ve homojen bir grup olmadığını hatırlamak gerekse de çifte vatandaşlık konusu, Almanya'da seçimler öncesi esen göçmen karşıtlığı rüzgârı ve tüm dünyada artan radikalleşme baskısıyla özellikle AfD'nin söylemlerinin artan gücüyle, Türkiye-Almanya ilişkilerinin önemli bir başlığı olacak. Bu konuda Türkiye'de kamuoyuna yansıyan söylemlerin sertleşmemesi ve 2014 ve 2017 yıllarında Türkiye'deki seçimlerden önce Almanya'daki Türk vatandaşlara yönelik yapılan konuşmaların Türkiye-Almanya ilişkilerini savunma ve ekonomi konularında da ne kadar etkilediği hatırlanmalıdır.³³

Avrupa ile göç anlaşmaları kapsamında ele alınabilecek ve Ortadoğu'daki çatışmalardan kaçan insanların akıbeti konusu Türkiye'yi şüphesiz ki daha uzun yıllar meşgul edecektir. Suriye'deki son gelişmelerin ardından Türkiye'ye sığınanların geri dönüş sayılarının beklenenin altında olması ve bu ailelerin çocuklarının Türkiye'yi ülkeleri olarak görmeleri ve Türkçeyi kendi anadillerinden iyi konuşmaları ise aslında Türkiye ile Almanya arasında, her ne kadar Türkiye'de pek çok insana tatsız gelse de, belki de tahmin ettiğimizden daha çok benzerlik olacağına işaretir.

³³ Bu gelişmelerin kısa bir özeti için, Alemdar, Zeynep. 2021. "Türkiye-Almanya İlişkilerinin Siyasi Zemini: İşbirliğinin Mevcut Durumu ve Geleceği." EDAM Dış Politika ve Güvenlik Notları, https://edam.org.tr/wp-content/uploads/2021/03/201201_FNF-Alemdar-TUR.pdf, 8 Şubat 2025.

Ekonomi ve Dış Politika
Araştırmalar Merkezi

edam

Hare sokak No.16 Akatlar / İstanbul

T. +90 (212) 352 18 54
F. +90 (212) 351 54 65

info@edam.org.tr

   // edam.org.tr